

İrsaliye ve serbest meslek makbuzu da elektronik oluyor

M. Fatih Köprü

Esnaflar ve serbest meslek erbabı neredeyse tüm beyannamelerini hiç vergi dairesine gitmeden, internet ortamında, elektronik olarak veriyorlar. Beyannamelerini eski sistem, elden verenlerin sayısı o kadar az ki. Bunlar genellikle yine elektronik beyanname verme imkanı olmakla birlikte, bu olanaktan yararlanmak istemeyen kira benzeri gelir elde eden bazı mükellefler...

Beyanname ve bildirimlerin ardından özellikle büyük ölçekli veya belli sektörlerde faaliyet gösteren mükellefler için e-defter ve e-fatura uygulamasına geçildi. Kapsama giren mükellefler faturalarını elektronik ortamda hazırlayıp müşterilerine gönderiyor ve yine elektronik ortamda defterlerine kaydedip, defter ve belgelerini elektronik ortamda saklayabiliyorlar.

Maliye Bakanlığı geçtiğimiz günlerde hazırladığı yeni bir tebliğ taslağını kamuoyuyla paylaştı. Taslak tebliğden, sadece faturalar için başlamış olan elektronik belge uygulamasının diğer bazı belgeleri de içerecek şekilde genişletileceği anlaşılıyor. Bu taslağın geliştirilmesi ve yayımlanmaya hazır hale getirilmesi için Bakanlıkta çalışmalar devam ediyormuş. Ayrıca taslakta yer alan konularla ilgili olarak ilgililerin görüş ve önerileri bekleniyor.

Yazımızda, özellikle ticaret ve serbest meslek erbabını ilgilendiren bu yeni düzenlemeyi dikkatinize sunmak istedik. Taslak tebliğin ancak resmi gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe gireceğini ve henüz uygulanmaya başlamadığını bir kez daha hatırlatmakta fayda var.

Hangi belgeler?

Taslak tebliğle kapsama giren mükelleflere; sevk irsaliyesi (taşıma irsaliyesi kapsama girmiyor), müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzlarının da elektronik fatura gibi elektronik olarak düzenlenebilmesi imkanı getiriliyor.

Sevk irsaliyesi, ticaret yapan hemen herkes tarafından biliniyor. Bir yerden bir yere mal sevkiyatında en az 3 nüsha olarak düzenlenmesi gereken bir belge. 2 nüshasının taşıtta bulunması gerekiyor. Fiyat ve bedel hariç faturada olması gereken bilgilerin tümünü içeriyor.

Müstahsil makbuzu, ticaret erbabının gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları mallar için düzenlediği belgedir. En az 2 nüsha olan bu belgenin bir nüshası imzalanarak çiftçiye verilir, diğer nüshası ise satıcı çiftçiye imzalatılarak alınır.

Serbest meslek makbuzu ise ismi üzerinde, serbest meslek faaliyetinde bulunan mükellefler (doktor, dış hekim, veteriner hekim, mimar, avukat, mali müşavir gibi) tarafından düzenlenen bir belgedir. Ancak bir işverene bağlı, ücretli olarak çalışanlar değil, serbest çalışan mükellefler bu belgeyi düzenliyorlar. En az 2 nüsha olan bu belge, serbest meslek erbabının faaliyetlerinden elde ettiği hasılatı belgelendirmek için kullanılıyor. Fatura yerine geçen belgede, serbest meslek erbabı ile müşterisine ilişkin bilgilerin yanında yapılan iş ve alınan ücretlere ilişkin bilgiler yer alıyor.

Tebliğ taslağı uyarınca, kapsama giren 3 adet belge (sevk irsaliyesi, müstahsil makbuzu ve serbest meslek makbuzu) ilgili mükellefler tarafından aşağıda açıklayacağımız tarihlerden itibaren;

- Elektronik belge olarak düzenlenecek,
- Müşteriye elektronik ortamda iletilecek ve,
- Elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilecek.

Elektronik olarak düzenlenen bu belgeler yeni bir belge olmayacak. Genellikle kağıt belgelerle aynı bilgileri içerecek ve aynı hukuki niteliklere sahip olacak.

Portal mı, entegratör mü?

E-irsaliye, e-müstahsil makbuzu ve e-serbest meslek makbuzu uygulamasına geçmek isteyen ya da geçmesi zorunlu olan mükelleflerin, aynen e-fatura uygulamasında olduğu gibi 3 yöntemden birini seçmeleri gerekiyor. Bunlar; portal, entegrasyon ve özel entegrasyon yöntemi olarak sıralanabilir.

En kolay ve maliyetsiz olanı portal yöntemi. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan ve www.efatura.gov.tr internet adresinde hizmete sunulan GİB portalı üzerinden sisteme dahil olunabilecek.

Entegrasyon, kendi bilgi işlem sistemlerini Gelir İdaresi Başkanlığının sistemine entegre edilmesi suretiyle e-belge uygulamasına dahil olunması anlamına geliyor.

Bu iki yöntemden birinin seçilmesi durumunda uygulamaya ancak Başkanlıktan izin alındıktan sonra başlanabiliyor. Bunun için "www.efatura.gov.tr" internet adresinde yayımlanan kılavuzlara uygun olarak gerekli başvuru işlemlerinin yapılması gerekiyor.

Özel entegrasyon yönteminde ise mükelleflere, teknik yeterliliğe sahip özel entegratörün bilgi işlem sistemi vasıtasıyla elektronik belgeleri alıp gönderebilme imkânı sağlanıyor. Özel entegratör izni almış kurumlarla çalışmak isteyenlerin ayrıca Başkanlığa başvurma şartı bulunmuyor.

E-irsaliye

Taslak tebliğde, e-fatura uygulaması kapsamında olan mükelleflerin aynı zamanda e-irsaliye kapsamında olacağı belirtiliyor. Bu mükellefler 1 Temmuz 2018 tarihinden itibaren sisteme dahil olmak ve sevk irsaliyelerini e-irsaliye olarak düzenlemek zorundalar. Zorunluluk kapsamındaki mükellefler bu tarihten itibaren, e-faturanın kağıt çıktısının irsaliye yerine kullanılabilmesi uygulamasından yararlanamayacaklar.

Uygulamaya süresi içinde başvurmayan, e-fatura uygulamasına kayıtlı kullanıcıların GİB Portal hesaplarının 1 Temmuz'da Başkanlık tarafından otomatik olarak açılacağı taslak tebliğde belirtiliyor.

Bu mükelleflerin yanında, e-irsaliye düzenleyebilme konusunda gerekli hazırlıklarını tamamlamış olan ve uygulamaya dahil olmak için gerekli başvuruyu yapmış olan mükellefler, isterlerse 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren e-irsaliye düzenleyebilecekler.

E-müstahsil makbuzu

Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden mal alan birinci sınıf tüccarların 1 Temmuz 2018 tarihine kadar e-müstahsil makbuzu uygulamasına dahil olmaları ve bu tarihten itibaren e-müstahsil makbuzu düzenlemeleri gerekiyor. Bu mükellefler 1 Temmuz tarihine kadar kağıt veya e-müstahsil makbuzu düzenleyebilecekler. Ama aynı işlem için bu belgelerden sadece birinin düzenlenebileceğini hatırlatmak isteriz.

Müstahsil makbuzu düzenlemek zorunda olan mükellefler isterlerse 2018 yılının başından itibaren de uygulamaya dahil olabilirler. Bunun için e-fatura, e-defter veya e-arşiv uygulamalarına dahil olma zorunluluğu da bulunuyor.

E-serbest meslek makbuzu

2016 yılı gayri safi hasılatı 50 bin lira ve üzeri olan serbest meslek erbaplarının 1 Temmuz 2018 tarihine kadar e-serbest meslek makbuzu uygulamasına dahil olmaları ve bu tarihten itibaren belgelerini e-serbest meslek makbuzu olarak düzenlemeleri gerekiyor. Hasılatın hesabına, kollektif, adi komandit şirket veya adi ortaklık halinde faaliyet gösterenlerin bu ortaklıklardan aldıkları paylar da dahil ediliyor.

Taslak tebliğde 2019 yılı başından itibaren gayrisafi hasılat tutarına bakılmaksızın tüm serbest meslek erbaplarının, söz konusu uygulamaya dahil olması gerektiği belirtiliyor.

Serbest meslek erbapları isterlerse 2018 yılı başından itibaren de sisteme dahil olabilecekler. Bu mükellefler zorunluluk tarihine kadar kağıt veya e-müstahsil makbuzu düzenleyebilirler. Ama aynı işlem için bu belgelerden sadece birinin düzenlenmesinin mümkün olduğu unutulmamalı.

Hekimler

Serbest çalışan hekim, dış hekimi ve veteriner hekimlerin POS cihazları aracılığıyla düzenledikleri POS fişleri serbest meslek makbuzu yerine geçiyordu. Söz konusu hekimler de yukarıdaki şartlarla e-serbest meslek makbuzu kapsamında bulunuyorlar. Bu hekimler, e-serbest meslek makbuzu zorunluluğunun başlayacağı tarihten itibaren, POS fişlerinin serbest meslek makbuzu olarak kabul edilmesi uygulamasından yararlanamayacaklar.

Bu yazı Ekonomist dergisinin 10 Eylül 2017 tarihli 2017/37. sayısında yayınlanmıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.